ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΑΞΙΑΡΧΗ[1] (ΛΟΚΟΒΗ) ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Β ε λ ώ ν η ς[2] Α θ α ν ά σ ι ο ς του Δημητρίου (1876;-1946)[3]. Όταν τελείωσε το Υποδιδασκαλείο Θεσσαλονίκης διορίσθηκε, κατά τη διάρκεια του Μακεδονικοῦ αγώνα, στο χωριὸ Μεσημέρι Έδεσσας και έδρασε εθνικότατα και ως δάσκαλος και ως πράκτορας. Παράλληλα έγραφε και βιβλία, όπως «Ο Έλλην υπερασπιστής της Πίστεως», και μετέφραζε ξενόγλωσσα, επειδή γνώριζε πολύ καλά αγγλικά, γαλλικά και γερμανικά. Από όλη αυτή την πνευματική του δουλειά σώζεται μόνο ένα βιβλίο 26 σελίδων στη Δημοτική Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης με τίτλο: «Τα διαμάντια, αμερικανικόν διήγημα κατά ελευθέραν μετάφρασιν Α. Βελώνη, Θεσσαλονίκη 1915».

Το 1916 πήγε στην Αμερική, όπου εξέδιδε την εφημερίδα «Ο Έλλην της Αμερικής» και εργαζόταν ως δημοσιογράφος σε αμερικανικές εφημερίδες. Όταν επέστρεψε, πλούσιος, εξέδιδε την εφημερίδα «Τσεκούρα»[4], όπου ανέφερε πολλά ιστορικά γεγονότα που αφορούσαν κυρίως τη Χαλκιδική.

Ο Γ ι α ν ν ά κ η ς[5] Α σ τ έ ρ ι ο ς ήταν συναγωνιστής[6] του μακεδονο-

---

1. Ταξιάρχης ονομάζεται από το 1928.

2. Το επίθετό του ήταν Παπανικολάου, αλλά επειδή ο πατέρας του ήταν λεπτός σαν βελώνα τον ονόμαζαν «Βελωνούδι» από την παιδική του ηλικία. Ο Αθανάσιος χρησιμοποιούσε το πατρικό παρατσούκλι ως επίθετο.

3. Στο μητρώο της κοινότητας Ταξιάρχη αναφέρεται ως έτος γεννήσεώς του το 1876, ο ανεψιός του όμως Αθ. Βελώνης ισχυρίζεται ότι γεννήθηκε το 1866, αλλά ο πατέρας του δήλωσε τη γέννησή του 10 χρόνια αργότερα για να μην πληρώνει τον κεφαλικό φόρο.

4. Ο Ι. Β α σ δ ρ α β έ λ λ η ς, Η επανάστασις του 1854 εις την Χαλκιδικήν Χερσόνησον, «Μακεδονικά» 5 (1963) 114-115 γράφει: «Ὁ πρό τινων ἐτῶν ἀποθανών καὶ ἀπὸ τὸν Ταξιάρχην τῆς Χαλκιδικῆς καταγόμενος, καλλιεργῶν δὲ τὰ γράμματα καὶ ἐκδίδων καὶ περιοδικὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Τσεκούρα Ἀθανάσιος Βελώνης, ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσίν μου πρὸ ἐτῶν πολυσέλιδον σημείωμα διὰ τὰ γεγονότα τῆς Χαλκιδικῆς κατὰ τὸ 1854. Τὸ ἐνεχείρισα πρὸς συμπλήρωσιν κατ' ἐκφρασθεῖσαν ἐπιθυμίαν πρὸ δεκαπενταετίας εἰς ἄλλον διανοούμενον τῆς Χαλκιδικῆς, παλαιὸν διδάσκαλον καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐκδότην καὶ βιβλιοπώλην, τὸν ἀείμνηστον γηραιὸν φίλον Μιχαὴλ Τριανταφύλλου, ὅστις δυστυχῶς ἀπώλεσεν αὐτὸ κατὰ τὸ διάστημα τῆς Γερμανοκρατίας. Ὁ Βελώνης εἶχε συλλέξει τὰς πληροφορίας κατὰ τὸ λέγειν του ἀπὸ ἐπιζώντας συμπατριώτας του ἀπὸ τὸν Ταξιάρχην (Λόκοβη)».

5. Άγνωστο το πατρώνυμο και η χρονολογία γεννήσεως και θανάτου, επειδή το 1948 κάηκε το μεγαλύτερο μέρος του αρχείου της κοινότητας.

6. Αρχείο Ι.Μ.Χ.Α., φ. 107.

μάχου Παπαπαύλου-Οικονόμου.

Ο Ζέλλιος[1] Γεώργιος του Παραδείση (1876-1964), ξυλοκόπος και αγωγιάτης, ήταν από τους πολλούς Λοκοβίτες που μετέφεραν «με την ψυχή στο στόμα», όπως συνήθιζε να λέει ο ίδιος, όπλα και άλλα πολεμοφόδια μέσα στα σακιά με κάρβουνα που πήγαινε στη Θεσσαλονίκη ή άλλα μέρη και στα τσουβάλια με σιτάρι ή αλεύρι που μετέφερε, όταν επέστρεφε στη Λόκοβη, για λογαριασμό του μεγαλέμπορα Δημητρίου Μπαμπόση.

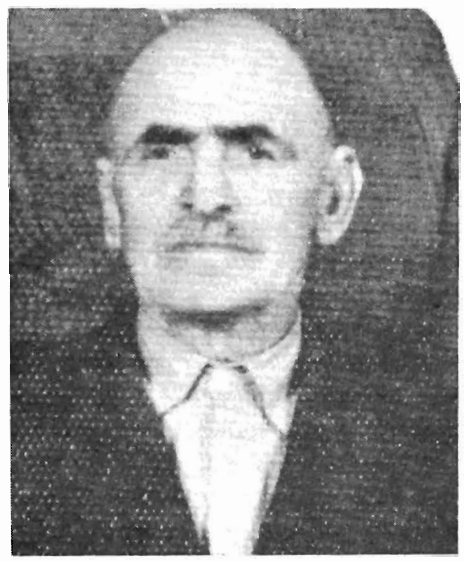

Εἰκ. 1. Γεώργιος Ζέλλιος.

Ο Θεοδωρούδης[2] Χρήστος έδρασε εθνικότατα καθ' όλη τη διάρκεια του Μακεδονικού αγώνα.

Ο Καραμούζης[3] Χρήστος του Γεωργίου, αν και είχε έξι ανήλικα παιδιά, δέχθηκε να εργασθεί για λογαριασμό του Ελληνικού Προξενείου Θεσσαλονίκης το 1905-1906 ως πράκτορας με τον καταγόμενο από τα Βραστά Χαλκιδικής μοναχό Χρυσόστομο στους Αγίους Αποστόλους Γενιτσών. Στο τέλος του 1906 επέστρεψε στη Λόκοβη για να εργασθεί και πάλι ως πράκτορας των ενόπλων σωμάτων που ιδρύονταν στη Χαλκιδική. Διατηρούσε παντοπωλείο και τσαγκαράδικο και για να συντηρεί την οικο-

1. Ν. Μέρτζου, Η Χαλκιδική και η Ελευθερία, εφ. «Ελληνικός Βορράς», 9-5-1976.
2. Βλ. παραπάνω, σ. 246, σημ. 5.
3. Άγνωστη η χρονολογία γεννήσεως και θανάτου.

γένειά του, αλλά συγχρόνως να εφοδιάζει πιο εύκολα τους αντάρτες με τρόφιμα και άλλα είδη, να τους φιλοξενεί στο σπίτι του και να τους δίνει πληροφορίες. Πέθανε από τύφο σε ηλικία 48 ετών.

Ο Καρανταγλής Δημήτριος του Αθανασίου (1864-1930) διορίσθηκε από το Ελληνικό Προξενείο Θεσσαλονίκης και έδρασε ως πράκτορας. Ήταν και μέλος[1] των επιτροπών του Μακεδονικού αγώνα που συγκρότησε ο μητροπολίτης Κασσανδρείας Ειρηναίος. Κατά τις βουλευτικές εκλογές του 1912 εκλέχθηκε εκλέκτορας της Λόκοβης και οι Τούρκοι τον απείλησαν ότι θα του κόψουν το κεφάλι στην πλατεία «Έξι Βρύσες» του Πολυγύρου, αν δεν ψηφίσει τους Ενωτικούς.

Ο Μπίτσιος[2] Δημήτριος έλαβε ενεργό μέρος στο Μακεδονικό αγώνα.

Ο Παπαπαύλου-Οικονόμου Ιωάννης του Παύλου γεννήθηκε[3] το 1875; Ήταν γιος ιερέα και οι αμέσως επτά προηγούμενες γενεές του πατέρα του ήταν επίσης ιερείς και γαλουχήθηκε από μικρός με όνειρα για μια ελεύθερη πατρίδα. Σύμφωνα με γραπτή μαρτυρία του γιού του Παύλου τον Οκτώβριο του 1905 πήγε στη Θεσσαλονίκη, επειδή στη Χαλκιδική δεν είχαν ακόμα ιδρυθεί ένοπλα σώματα, μυήθηκε και κατατοπίσθηκε σχετικά με το Μακεδονικό αγώνα από το Δημ. Κάκαβο, ανθυπολοχαγό που εργαζόταν στο Ελληνικό Προξενείο, και επέστρεφε στο χωριό του για να αποχαιρετήσει την οικογένειά του. Στο δρόμο, κοντά στον ποταμό Ολύνθιο (Βατόνια)[4], συνάντησε δύο Τούρκους χωροφύλακες οπλισμένους (καρακόληδες) που τον υποχρέωσαν να τους βάλει εκ περιτροπής καβάλα στον ημιονό του και να τους μεταφέρει στον Πολύγυρο που απείχε 3 ώρες. Στο δρόμο, επειδή συζητούσαν να τον σκοτώσουν, τους έριξε κάτω από ένα βράχο. Μετά το γεγονός αυτό κατατάχθηκε αμέσως σε ένοπλο σώμα.

---

1. Ο Π. Στάμου, Ο Μητροπολίτης Κασσανδρείας Ειρηναίος, 1863-1945, Αθήναι 1970, σ. 57, αναφέρει: «Συνεργάται τοῦ Μητροπολίτου ὡς μέλη Ἐπιτροπῶν Μακεδονικοῦ ἀγῶνος ἢ ὁπλῖται ὑπῆρξαν... Ἐκ Λοκόβης Ἰ. Παπαπαῦλος (ὁπλαρχηγός), Δ. Καραντα-γλῆς». Οι επιτροπές αυτές στα χωριά της Χαλκιδικής, που συγκρότησε ο μητροπολίτης, αποτελούνταν από πρόσωπα ευυπόληπτα, κατάλληλα για τον αγώνα και γνωστά μόνο στον ίδιο και το Ελληνικό Προξενείο Θεσσαλονίκης. Είχαν σαν έργο να βοηθούν ποικιλότροπα τα ελληνικά αμυντικά σώματα.

2. Βλ. παραπανω, σ. 246, σημ. 5.

3. Στο μητρώο της κοινότητας δεν υπάρχει ημερομηνία γεννήσεώς του. Ο Ἀγγ. Ανεστόπουλος, Ο Μακεδονικός αγών, 1903-1908, Θεσσαλονίκη 1969, τ. Β', σ. 271, γραφει ότι γεννήθηκε το 1859. Οι συγγενείς του Ι. Παπαπαύλου ισχυρίζονται ότι γεννήθηκε το 1875, γιατί όταν δολοφονήθηκε το 1909 ήταν 34 ετών.

4. Οι πηγές του βρίσκονται στο Χολομώντα.

Κατά τα έτη 1905-1906 έδρασε στη λίμνη των Γενιτσών. Κατά το 1907 ως ομαδάρχης του καπετάν Γιαγλή στη Χαλκιδική[1] απ' όπου επέδραμαν στην περιφέρεια Λαγκαδά και Παγγαίου και κατέστρεψαν τα χωριά-κρησφύγετα και κέντρα των Βουλγάρων Ζάροβο[2], Καρατζάκιοϊ[3] και άλλα. 'Οταν ο κα-

Εικ. 2. Ιωάννης Παπαπαύλου-Οικονόμου.

πετάν Γιαγλής πήγε στην Αθήνα μετά από εντολή του Κέντρου, ο Παπαπαύλου εργάσθηκε με τους αρχηγούς του Μακεδονικού αγώνα στη Χαλκιδική Βασ. Παπακώστα, Γεώργ. Γαλανόπουλο και Στέργιο Τζουμαγιαλή έως τον Ιούλιο του 1908, οπότε ανακηρύχθηκε το τουρκικό σύνταγμα και το Νεοτουρκικό Κομιτάτο έδωσε αμνηστία στα ανταρτικά σώματα, τα οποία και

1. Βλ. παραπάνω, σ. 246, σημ. 6.
2. Χωριό της περιφέρειας Λαγκαδά· σήμερα ονομάζεται Νικόπολις.
3. Χωριό της περιφέρειας Λαγκαδά που σήμερα ανήκει στο νομό Κιλκίς και ονομάζεται Καρτερό.

διαλύθηκαν. Η αμνηστία όμως ήταν φαινομενική και μυστικά προσπαθούσαν την εξόντωση των αγωνιστών και την αφομοίωση του ελληνικού στοιχείου από το τουρκικό καταπατώντας τα εθνικά δικαιώματα και τα παλαιά προνόμια των Ελλήνων. Ο Παπαπαύλου, επειδή κατάλαβε τι προσπαθούσαν να επιτύχουν οι Τούρκοι, έλαβε τα απαραίτητα μέτρα ασφάλειάς του και έγινε ο τρόμος των Τούρκων χωροφυλάκων όταν φόνευσε δύο Τούρκους του σταθμού Αρναίας (Λιαρίγκοβης) στο Χολομώντα. Το 1909 στο Μεταγγίτσι[1] με το συναγωνιστή του Αστέριο Γιαννάκη, τον επίσης συμπατριώτη του Παραδείση Καραμούζη και το Χριστόδουλο Καρατζοβάλη από τα Βραστά κτύπησαν ομάδα Τουρκαλβανών Γκέκηδων που μετέφεραν όπλα για να εξοπλίσουν τους Τούρκους των Μαχαλάδων της Χαλκιδικής. Για την όλη δράση του το Νεοτουρκικό Κομιτάτο αποφάσισε την εξόντωσή του· δολοφονήθηκε[2] στις 18 Ιουλίου 1909 από συγχωριανούς του, όπως διαδόθηκε, επειδή έχοντας δύναμη πίεζε τους κατοίκους της περιοχής.

Ο Παπαχρήστου Γεώργιος του Χρήστου (1883-1966), αφού τελείωσε το Υποδιδασκαλείο Θεσσαλονίκης, διορίσθηκε ως δάσκαλος στα χωριά Πέτροβο[3] το 1903-1904, Γκουμένιζια 1904-1905, Καϊλί 1905-1906 και Τσέρνα-Ρέκα[4] 1906-1907 και έδρασε με το ψευδώνυμο Γεώργιος Αγγέλου[5]. Για την εθνική του δράση τιμήθηκε με το μετάλλιο του Μακεδονικού αγώνα. Κατά το 1907-1908, που υπηρέτησε ως δάσκαλος στην ιδιαιτέρα του πατρίδα, οι Έλληνες αντάρτες εύρισκαν φιλόξενο κατάλυμα στο σπίτι του.

Το 1918 χειροτονήθηκε ιερέας και υπηρετούσε και ως ιερέας και ως δάσκαλος. Από το 1940 υπηρέτησε ως ιερέας στον Ταξιάρχη και ανιδιοτελής καθώς ήταν εργάσθηκε πάντοτε για το καλό του χωριού έως τις 19 Οκτωβρίου 1958, οπότε παραιτήθηκε από τα της ιερωσύνης καθήκοντά του. Φιλομαθέστατος, είχε πλούσια βιβλιοθήκη και με σπάνια κυρίως εκκλησιαστικά βιβλία. Και κατά τα τελευταία ακόμη έτη της ζωής του, οπότε έγραψε τη χειρόγραφη ιστορία του Ταξιάρχη, επειδή ήταν κατάκοιτος, ζητούσε συνεχώς από τους συγγενείς του να του αγοράζουν βιβλία για να μελετά.

Ο Παρλιάρης Ιωάννης του Δημητρίου γεννήθηκε τὸ 1883. Απὸ 20 ετών περίπου, λεβεντόκορμος και ωραίος όπως ήταν, στράφηκε στον πόλεμο και υπηρέτησε στο ανταρτικό σώμα του καπετάν Βάρδα (Τσόντου

1. Χωριό της Χαλκιδικής.
2. Γ. Παπαχρήστου, Ιστορία του χωρίου Ταξιάρχη Χαλκιδικής (χειρόγραφη).
3. Χωριό του νομού Κιλκίς· σήμερα ονομάζεται Άγιος Πέτρος.
4. Χωριό του νομού Κιλκίς· σήμερα ονομάζεται Κάρπη.
5. Βλ. παραπάνω, σ. 246, σημ. 6.

Γεωργίου). Όταν έφυγε από το σώμα του καπετάν Βάρδα, επειδή οι Τούρκοι υπέβλεπαν τους αντάρτες, πήγε στο Άγιο Όρος και εργαζόταν σαν ημίστηγος στη μονή Διονυσίου[1]. Εκεί σκότωσε έναν τελωνοφύλακα Τουρκαλβανό που φερόταν σκληρά στους Έλληνες. Μετά το γεγονός αυτό εγκατέλειψε τη μονή και με τρία άλλα οπλισμένα παλικάρια κατέφυγε στο Παγγαίο όρος. Οι άνδρες του σύντομα έγιναν δώδεκα.

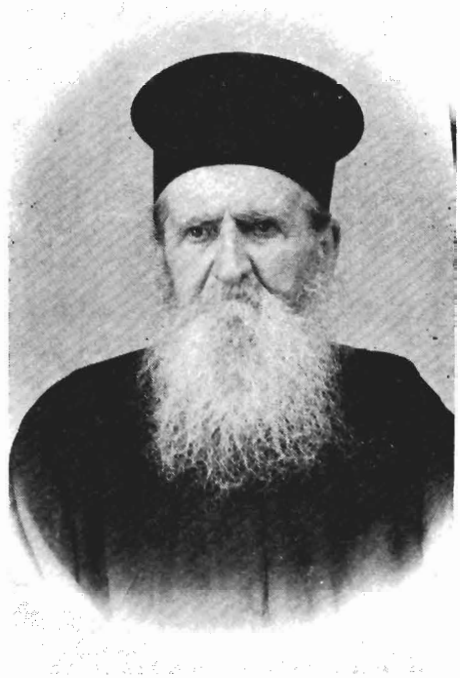

Εικ. 3. Γεώργιος Παπαχρήστου.

Σε μάχη στη λίμνη των Γενιτσών πολέμησε γενναία με τα σαράντα παλικάρια του και πήρε τον τίτλο του οπλαρχηγού. Στα Κουφάλια χτύπησε το βοεβόδα Αθανάσιο[2] με τους εξήντα κομιτατζήδες. Σκότωσε το βοεβόδα και αρκετούς κομιτατζήδες, σκοτώθηκαν όμως και έξι παλικάρια του Παρλιάρη. Από τους φονευθέντες Βουλγάρους οι άνδρες του πήραν τα όπλα και ο ίδιος το σπαθί του βοεβόδα που σώζεται έως σήμερα. Στον Άγιο Πρό-

1. Αρχιμανδρίτη Γαβριήλ, Ι. Μ. Αγ. Διονυσίου, Αναμνήσεις γεροντικές, εφ. «Φωνή της Χαλκιδικής», 26-2-1967.

2. Τραγούδια του οπλαρχηγού Γιάννη Παρλιάρη (χειρόγραφα).

δρομο Χαλκιδικής εξόντωσε δεκατέσσερις Τουρκαλβανούς πλιατσικολόγους, πήρε τα άλογά τους και έκτοτε είχε και έφιππο σώμα.

Εικ. 4. Ο οπλαρχηγός Ιωάννης Παρλιάρης με τα παλικάρια του.

Το 1912, κατά συμβουλή του μητροπολίτη Κασσανδρείας Ειρηναίου, παρουσιάσθηκε στον καϊμακάμη Χεβζίμ Βέη και ανέφερε ψευδώς με μεγάλη επιτηδειότητα, παρόντος και του μητροπολίτη, ότι στους αγρούς έξω από τον Πολύγυρο και στο Χολομώντα υπάρχει πλήθος ανταρτών «κάθε κλαρί και ἀντάρτης»[1]. Ο καϊμακάμης, επειδή φοβήθηκε, συμφώνησε με τη συμβουλή του μητροπολίτη να εγκαταλείψουν οι τουρκικές αρχές και ο τουρκικός στρατός τον Πολύγυρο και να καταφύγουν στη Θεσσαλονίκη. Έτσι ελευθερώθηκε αναίμακτα ο Πολύγυρος στις 12 Οκτωβρίου 1912.

Έλαβε μέρος στην πολιορκία των Ιωαννίνων· ήταν στο τάγμα του Ι. Βελισσαρίου. Επίσης στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και στο Μικρασιατικό.

1. Π. Στάμου, ό.π., σ. 76.

Επέστρεψε οριστικά στη Λόκοβη περίπου 40 χρονών, παντρεύτηκε, απόκτησε τρεις γιους και μία κόρη. Το 1931 ασθένησε και μπήκε στο Δημοτικό νοσοκομείο Θεσσαλονίκης. Στις 6 Αυγούστου του ίδιου έτους πέθανε πάμφτωχος. Στον Ταξιάρχη στήθηκε μαρμάρινη προτομή του.

Ο Τριανταφύλλου Μιχαήλ του Τριανταφύλλου γεννήθηκε το 1880. Ήταν γιος δασκάλου. Μόλις αποφοίτησε από το Υποδιδασκαλείο Θεσσαλονίκης—ήταν μάλιστα από τους πρώτους που αποφοίτησαν—πήρε το διορισιήριο έγγραφο, ένα πιστόλι και σφαίρες και πήγε να εργασθεί στο επίμαχο χωριό Γραδεμπόριο[1]. Η βουλγαρική προπαγάνδα είχε κατορθώσει μετά το εκκλησιαστικό σχίσμα[2] να αναγνωρισθεί στο Γραδεμπόριο και βουλγαρική σχισματική κοινότητα παράλληλα προς την ορθόδοξη ελληνική, η οποία είχε σχολείο και εκκλησία πολύ πριν το σχίσμα, γιατί οι Έλληνες αποτελούσαν την πλειοψηφία των κατοίκων· επιδίωκε μάλιστα με τρομοκρατία να προσελκύσει όλους τους κατοίκους στη βουλγαρική κοινότητα. Τη δύσκολη αυτή εποχή ο νεαρός δάσκαλος προσπάθησε με κάθε τρόπο και κατόρθωσε να ανυψώσει το εθνικό φρόνημα και να εμπνεύσει αυτοπεποίθηση σ' αυτούς τους κατοίκους που έμειναν πιστοί στα πάτρια. Μετονόμασε το χωριό Νικόπολη και έδωσε ως επίθετο στους μαθητές του, επειδή δεν είχαν, το όνομα του γονέα του πατέρα τους με την κατάληξη -άδης ή -ίδης. Δηλαδή, όταν ο παππούς του μαθητή λεγόταν Γεώργιος, ο μαθητής ονομαζόταν Γεωργιάδης, όταν Απόστολος Αποστολίδης.

Μια νύχτα του 1904 ο κομιτατζής Τσιόπκας πήγε στο Γραδεμπόριο για να στρατολογήσει νέους για το σώμα του. Εκτός από τους Βουλγάρους στρατολόγησε και δύο Έλληνες. Πριν φύγει ειδοποίησε τον Έλληνα δάσκαλο ότι αν κινούνταν για προδοσία «θα τον έκαναν κομμάτια». Ο Τριανταφύλλου την άλλη ημέρα μόνος και πεζός πήγε στο Ελληνικό Προξενείο και ανέφερε τα συμβάντα[3]. Οι τουρκικές αρχές έστειλαν δύο τμήματα στρατού, ένα προς τη Νεοχωρούδα και ένα προς το Κιλκίς, περικύκλωσαν το σώμα του Τσιόπκα και μετά από μάχη σκοτώθηκαν όλοι οι άνδρες του και ο ίδιος. Τα πτώματα τα έθαψαν σε ομαδικό τάφο. Μένεα πνέοντες οι Βούλγαροι κομιτατζήδες με αρχηγό τον Αποστόλ βοεβόδα, που δρούσε στην κοιλάδα του Αξιού (Βαρδάρη), τη νύχτα της 28ης Αυγούστου 1904 μπήκαν με δόλο στο σπίτι του προκρίτου Τράικου και έσφαξαν τον ίδιο, τη γυ-

1. Χωριό του νομού Θεσσαλονίκης· λέγεται και Πεντάπολις.

2. Το 1871 ιδρύθηκε η βουλγαρική Εξαρχία και το 1872 ο Πατριάρχης αφόρισε τους Βουλγάρους ως σχισματικούς.

3. Γραπτή μαρτυρία του Ν. Κώττα, υπαλλήλου του Ελληνικού Προξενείου Θεσσαλονίκης, βουλευτή και γενικού διοικητή Μακεδονίας από 25-4-1946 έως 24-1-1947.

ναίκα του Βελίνα ή Βελίκω και τους γιους του Αναστάσιο και Αστέριο. Τα θύματα μεταφέρθηκαν στη Θεσσαλονίκη και την κηδεία παρακολούθησε ο ελληνικός πληθυσμός με επικεφαλής το μητροπολίτη και τον πρόξενο Κορομηλά.

Μετά την τραγωδία αυτή ο Τριανταφύλλου ζήτησε και μετατέθηκε στο Μπάχοβο[1] της Καρατζόβας. Υπηρέτησε κατά τα κρίσιμα έτη του Μακεδονικού αγώνα 1904-1906. Και εκεί η δράση του ως πράκτορα και δασκάλου ήταν παραδειγματική. Γεμάτος πίστη και ενθουσιασμό στην αποστολή του, αψηφώντας κάθε κίνδυνο και κάθε απειλή—οι Βούλγαροι τον υποπτεύονταν, τον παρακολουθούσαν και τον απειλούσαν—βοηθούσε ποικιλότροπα τους πολεμιστές και εμψύχωνε τους κατοίκους. Πολλούς από τους μαθητές του μεταβάπτισε δίνοντάς τους τα αρχαία και ιστορικά ονόματα Αλέξανδρος, Αριστοτέλης, Νικηφόρος, Σωκράτης κ.λ.

Στο τέλος του 1906 άρχισε ο ένοπλος αγώνας και στη Χαλκιδική. Την ίδια εποχή ο Τριανταφύλλου υπηρέτησε ως δάσκαλος στο Παλαιοχώρι και Αρναία Χαλκιδικής.

Το 1910 παραιτήθηκε από δάσκαλος και άνοιξε μικρό βιβλιοπωλείο και τυπογραφείο[2] στη Θεσσαλονίκη που εξελίχθηκε στο γνωστό εκδοτικό οίκο Μ. Τριανταφύλλου. Η νοοτροπία όμως του δασκάλου και του αγωνιστή τον ακολουθούσε σ' όλη του τη ζωή. Τον Απρίλιο του 1945 εξέδωσε το έργο «Τα αναφαίρετα δίκαια της Ελλάδος», όπου εκφράζει τον πόνο του για τις εδαφικές εκτάσεις που έχουν την ελληνική σφραγίδα καὶ χάθηκαν στο παρελθόν και ελπίζει ότι θα επανέλθουν ως έπαθλα της νίκης στην Ελλάδα που βρίσκεται υπερήφανη, μετά τον ένδοξο αγώνα και τη σκληρή δοκιμασία από την εχθρική κατοχή, στο πλευρό των νικητών συμμάχων. Επίσης διαμαρτύρεται για τα πνευματικά και καλλιτεχνικά ελληνικά έργα που κλάπηκαν, αφού ξεριζώθηκαν από τη φυσική τους κοιτίδα, για να υπηρετούν και κοσμούν ως σκλάβοι την ξένη. Τη μελέτη του αυτή την έστειλε στους ιθύνοντες τις τύχες της Ελλάδας αρμόδιους πολιτικούς.

Τον Ιανουάριο του 1946 εξέδωσε το «Θείος Όνειρος», στο οποίο επιγραμματικά γράφει: «Ἐν ἡμέρᾳ καὶ ἐν νυκτὶ τὸν νοῦν τῇ Ἑλλάδι ἔχω»· και πραγματικά, όπως αποδεικνύει όλο το έργο του, υποφέρει για τη διαφαινόμενη παραγνώριση των εδαφικών και άλλων έντιμων αξιώσεων της Ελλάδας.

Τον Αύγουστο του ίδιου έτους, όταν οι εδαφικές διεκδικήσεις των Ελλήνων φαίνονταν τελείως παραγκωνισμένες, έβγαλε «Φωνήν δευτέραν», ένα εκτενές σύγγραμμα για την επιστροφή των ελληνικών θησαυρών τουλάχι-

1. Πρόμαχοι Αριδαίας, του νομού Πέλλης.
2. Ι. Βασδραβέλλη, ό.π., σ. 114-115.

στο από τους νικητές συμμάχους. Το επίγραμμα «Οὐκ ἐᾷ με καθεύδειν ἡ τῆς Ἑλλάδος τύχη» δείχνει την αγωνία του για την τύχη της πατρίδας του. Κυκλοφόρησε το έργο αυτό σε δύο εκδόσεις και το έστειλε σε κάθε Έλληνα που ήταν σε θέση, μπορούσε να φωνάξει μαζί του.

Παράλληλα εξέδιδε και άλλα έργα του που αναφέρονταν σε ποικίλα σημαντικά θέματα και συμμετείχε ενεργά στα καυτά προβλήματα της Ελλάδας. Πέθανε την 1η Ιουλίου 1951.

ΕΡΑΤΩ ΖΕΛΛΙΟΥ - ΜΑΣΤΟΡΟΚΩΣΤΑ

SUMMARY

Erato Zelliou-Mastorokosta, Fighters of the Macedonian Struggle from Taxiarchis (Lokovi) Chalkidiki.

The Macedonian Struggle started in Chalkidiki at the end of 1906, though many of its inhabitants, including those from Taxiarchis, had individually and with great success joined the struggle much earlier. Athanasios Velonis (1876-1946) operated in Mesimeri of Edessa as teacher-agent, Asterios Giannakis as soldier, Georgios Zellios (1876-1964) as gun carrier and agent, Christos Theodoroudis as soldier, Christos Karamouzis as agent in Aghioi Apostoloi Genitsa and in Lokovi Chalkidiki, Demetrios Karadaglis (1864-1930) as agent in Chalkidiki, Demetrios Bitsios took also active part in the Macedonian Struggle. Ioannis Papapavlou-Oikonomou (1875-1909) fought as soldier at the lake of Genitsa, as group leader of capitan Yiaglis in Chalkidiki and the areas of Langada and Pangaion and again in Chalkidiki as chieftain. Georgios Papachristou (1883-1966) with the cognomen Georgios Angelou was active as teacher-agent in controversial villages of the Macedonian Struggle. Ioannis Parliaris (1883-1931) was one of the valiant men of capitan Vardas (Georgios Tsontos), fought bravely with his 40 men at the lake of Genitsa, Koufalia and Chalkidiki and hence his title as chieftain. Michail Triantafyllou (1880-1951) operated as teacher-agent in Grademborio (Pentapoli), Chalkidiki, in Bahovo of Karatzova (Promahoi of Aridaia) and Palaeochori Chalkidiki. He dedicated his life fighting in many ways for his country.